

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права

ПРОБЛЕМИ НОРМОТВОРЕННЯ І ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ
Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Освітня програма	Магістр права https://surl.li/cfhosd
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Денна
Рік підготовки, семестр	1 курс, 1 семестр
Обсяг дисципліни	4 кредити ЄКТС / 120 годин, у тому числі: лекційних занять – 20 годин, семінарських занять – 20 годин, самостійної роботи – 80 години
Форма семестрового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Інформація про викладачів	Лекції, семінарські заняття, консультації: Самсін Ігор Леонович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права i_samsin@univer.km.ua https://univer.km.ua/profile/samsin-ihor-leonovych Профілі у наукових базах даних: ORCID https://orcid.org/0000-0002-5901-9115 Web of Science https://www.webofscience.com/wos/author/record/27649216 Scopus https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57207695576 Google Scholar https://scholar.google.com/citations?user=9GUYQCcAAAAJ

Розміщення курсу	Google classroom «Проблеми нормотворення та правозастосування» https://classroom.google.com/c/ODg2MzY1NTc1NDg5?cjc=k7ptfsyv Код класу: k7ptfsyv
Консультації	Офлайн консультації: згідно із затвердженим розкладом; Онлайн консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою та Google meet у робочі дні з 9.00 до 17.00

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні; ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність); ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення; ЗК 10. Здатність розробляти проєкти та управляти ними. Спеціальні компетентності СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності; СК 5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції; СК 10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування; СК 13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією; СК 14. Здатність самостійно готувати проєкти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини; СК 15. Здатність самостійно готувати проєкти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.
Програмні результати навчання	РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання; РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження; РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання; РН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності; РН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг; РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та

	приватного права і кримінальної юстиції; РН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.
Місце дисципліни в логічній схемі	<i>Супутні навчальні дисципліни:</i> - Зобов'язання з відшкодування шкоди - Теорія і практика кримінально-правової кваліфікації - Юридичний супровід економічної діяльності <i>Наступні навчальні дисципліни:</i> - Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод - Процесуальні рішення у кримінальному провадженні - Практика забезпечення конституційних прав людини - Теорія і практика адміністративного судочинства - Практика цивільного судочинства - Альтернативне вирішення правових спорів <i>Дисципліна пов'язана з такими вибірковими дисциплінами:</i> - Діджиталізація та інформаційні технології у правозастосовній діяльності - Муніципальний процес - Змагальні засади кримінального судочинства - Практичні аспекти застосування адміністративного процедурного права - Судовий контроль - Перегляд судових рішень у кримінальному провадженні - Перегляд судових рішень у цивільних справах - Практичні аспекти застосування антикорупційного законодавства - Теорія і практика застосування заходів кримінально-правового характеру - Охорона і захист трудових прав та законних інтересів працівників
Зміст навчальної дисципліни	Тема 1. Правове регулювання суспільних відносин і нормотворення. Тема 2. Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права в Україні. Тема 3. Експертиза нормативно-правових актів. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Тема 4. Законодавчий процес. Тема 5. Підзаконне нормотворення. Тема 6. Правозастосування як особлива форма реалізації права. Тема 7. Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права. Тлумачення норм права як стадія правозастосування. Тема 8. Юридична аргументація. Тема 9. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин. Проблеми правозастосування. Тема 10. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.
Рекомендовані джерела для вивчення навчальної	<i>Нормативно-правові акти та судова практика</i> 1. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.

дисципліни	2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text 3. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text 4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text 5. Про лобіювання: Закон України від 23.02.2024 № 3606-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text 6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua 7. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text 8. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text 9. Про публічні консультації: Закон України від 20.06.2024 № 3841-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20#Text 10. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text Література 11. Бедрій Р.Б. Конституційно – правове регулювання муніципальної нормотворчості в Україні. <i>Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ</i>. №4. 2012. С. 91-99 12. Білас Ю.Ю. Вітчизняне правозастосування: методологія дослідження <i>Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ України</i>. 2010. № 2. С. 83-90. 13. Бобрешов Є. Г. Судове правозастосування в Україні: проблеми теорії і практики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 Одеса, 2010. 251 с. 14. Вереша Р.В. Національна правова парадигма на сучасному етапі: монографія. Київ: Алерта, 2026. 320 с. 15. Волохов О.С. Ефективність законодавства та міжнародні стандарти правотворчості: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 484 с. 16. Дзюбенко О.Л. Юридична техніка відомчої нормотворчості в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2010. 265 с. 17. Добрянська Н.В. Актуальні питання адаптації законодавства України до критеріїв ЄС: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 544 с. 18. Жаровська І.М., Самсін І.Л. Судові помилки та проблеми забезпечення ефективності й справедливості судочинства. <i>Європейські перспективи</i>. 2026. № 1. С. 476-481. DOI: https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.62 19. Калашник О. М. Прогалини в праві: юридична природа, їх ознаки та види <i>Юрист України</i>. 2013. №1(22). С. 36-42. 20. Клім С. Класифікаційна характеристика прогалин у цивільному праві України <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету</i>. 2012. №4. С. 106-111. 21. Ковальський В. С., Козінцев І. П. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 192 с. 22. Колотова О. Відмежування прогалин у праві від суміжних правових явищ <i>Часопис Київського університету права</i>. 2009. №3. С. 55-59. 23. Коробка В. М. Значення правового світогляду для правотворчості, а також правореалізації - основних стадій механізму правового регулювання <i>Науковий вісник Дніпропетровського</i>
------------	--

- державного університету внутрішніх справ. 2010. № 3. С. 78-81.
24. Костовська К. Особливості юридичної техніки неписаних (усних) актів правозастосування в діяльності органів внутрішніх справ *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6. С. 3-6.
 25. Кройтор В. Шляхи усунення та подолання прогалин у законодавстві *Право і безпека*. 2010. № 2. С. 183-184.
 26. Матат Ю. До питання застосування правоположень з метою подолання прогалин у законодавстві *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 87-91.
 27. Онищук І.І Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки *Юридична Україна*. 2011. № 6. С. 22-27.
 28. Онищук І.І. Законодавчий стиль як засіб техніки юридичного письма та його вплив на технологію комунікації *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011. № 4. С. 44-53.
 29. Оптимізація правотворчої діяльності: теоретико-правові засади: монографія. / За заг.ред. Пархоменко; . Київ: Юрінком Інтер, 2025. 512 с.
 30. Перепелюк А.М. Правозастосування в межах основних типів праворозуміння. *Альманах права*. 2011. № 2. С. 247-250.
 31. Перепелюк А.М. Природа правозастосування як елемента правової системи *Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки*. Київ, 2011. № 53. С. 55-64.
 32. Погорєлова З.О., Попович Т.П., Бариська Я.О. Практика нормотворення і правореалізації: навчально-методичний посібник. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 58 с.
 33. Поліщук Г.Б. Місце та значення юридичної техніки в процесі кодифікації законодавства *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 70-73.
 34. Попова О.В. Нормотворчий процес та правозастосування: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 168 с.
 35. Пригоцький В. Щодо прогалин права як детермінант виникнення адміністративно - господарського спору, їх виявлення та подолання. *Адміністративне право*. 2009. №11. С. 137-140
 36. Риндюк. В. І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. ви- вч. дисц. Київ. КНЕУ, 2009. 162 с.
 37. Савенко М. Д. Буква і дух у тлумаченні правових норм. *Наук. зап. НаУ М. Сер. юридичні науки*. 2008. Т. 77. С. 13–16.
 38. Самсін І.Л. Теоретико-правові аспекти правотворення у світлі Закону України «Про правотворчу діяльність». *Наше право*. 2026. №2. С.13-18. DOI <https://doi.org/10.71404/np.2026.2.2>
 39. Сіроха Д.І. Суб'єти нормотворчості у сфері праці *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Том 3. Випуск 3(9). С.50-54
 40. Старостюк А.В. Застосування норм права :навч. посібник Ірпінь, 2007. 137 с.
 41. Сущенко Д.В. Адміністративні процедури в Україні та країнах Європи: монографія. Херсон: Гельветика, 2026. 240 с.
 42. Шаган О.В. Загальна характеристика видів юридичної техніки *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2012. № 3. С. 72-79.
 43. Шутак І. Юридична техніка конструювання норми права *Вісник національної академії прокуратури України*. 2013. № 2. С. 39-44
 44. Шутак І.Д., Онищук І. Юридична техніка : навч. посіб. Івано-

	Франківськ, 2013. 495 с. 45. Юхимюк О.М. Співвідношення понять «правозастосування» та «застосування норм права» <i>Часопис Київського університету права</i>. 2011. № 4. С. 53-56.
--	--

Навчальний контент

	№ теми	Назва теми	Кількість годин					
			Усього	у тому числі				
				Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
Тематичний план навчальної дисципліни	1.	Правове регулювання суспільних відносин і нормотворення.	10	2	2	-	-	6
	2.	Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права в Україні.	12	2	2	-	-	8
	3	Експертиза нормативно-правових актів. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.	14	2	2	-	-	10
	4	Законодавчий процес.	12	2	2	-	-	8
	5	Підзаконне нормотворення.	12	2	2	-	-	8
	6	Правозастосування як особлива форма реалізації права.	12	2	2	-	-	8
	7	Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.	12	2	2	-	-	8
	8	Юридична аргументація.	12	2	2	-	-	8
	9	Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин. Проблеми правозастосування.	12	2	2	-	-	8
	10	Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.	12	2	2	-	-	8
		Всього годин	120	20	20	-	-	80
Методи навчання та форми поточного контролю	1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) слайдова презентація; 3) дискусія. На семінарських та практичних заняттях застосовуються: 1) дискусійне обговорення проблемних питань; 2) вирішення ситуаційних завдань (кейсів); 3) складання та розгляд окремих процесуальних документів. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни може							

	проводитися у формах: 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції; 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях; 3) перевірка виконання поточних контрольних робіт у формі тестування; 4) захист підготовленого публічного виступу.
Лекційні заняття	Лекційне заняття 1 Тема: Правове регулювання суспільних відносин і нормотворення 1. Правове регулювання суспільних відносин як вид соціального регулювання. 2. Поняття правового регулювання та його межі. 3. Співвідношення поняття «правове регулювання суспільних відносин» з поняттям «нормотворення». 4. Правове нормотворення. як вид юридичної діяльності. 5. Нормотворчий процес. 6. Стадії нормотворення. 7. Лобіювання та публічні консультації у правотворчому процесі. Лекційне заняття 2 Тема: Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права в Україні 1. Поняття та ознаки нормативно-правових актів. 2. Юридична сила нормативно-правових актів. 3. Види нормативно-правових актів. 4. Закони та підзаконні нормативно-правові акти. 5. Чинність та дія нормативно-правових актів. 6. Система нормативно-правових актів: зміст та ієрархія. 7. Поняття та види юридичної техніки. 8. Нормотворча техніка, її форми. 9. Правові положення та їх види. Лекційне заняття 3 Тема: Експертиза нормативно-правових актів. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу 1. Поняття експертизи нормативно-правових актів, її види. 2. Правова експертиза нормативно-правових актів. 3. Експертиза нормативно-правових актів на відповідність. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. 4. Гендерно-правова експертиза нормативно-правових актів. 5. Поняття адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. 6. Пріоритетні сфери та порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Лекційне заняття 4 Тема: Законодавчий процес 1. Поняття, принципи та стадії законодавчого процесу. Порядок здійснення права законодавчої ініціативи. 2. Попередній розгляд та експертиза законопроектів. Розгляд законопроектів в першому, другому та третьому читаннях. 3. Порядок направлення прийнятих законів на підпис главі держави та

процедура подолання президентського вето. Порядок підписання та оприлюднення нормативно-правових актів.

4. Введення закону в дію: проблеми правового регулювання

Лекційне заняття 5

Тема: Підзаконне нормотворення

1. Підзаконне нормотворення Верховної Ради України.
2. Підзаконне нормотворення Президента України.
3. Підзаконне нормотворення Кабінету Міністрів України.
4. Нормотворення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (відомче нормотворення).
5. Нормотворення місцевих органів виконавчої влади.
6. Нормотворення органів місцевого самоврядування (муніципальне нормотворення).
7. Корпоративне нормотворення підприємств, установ, організацій.

Лекційне заняття 6

Тема: Правозастосування як особлива форма реалізації права

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації права.
2. Поняття, ознаки та функції застосування норм права.
3. Сутність та особливості механізму застосування норм права.
4. Підстави та форми застосування норм права.
5. Адміністративна процедура.

Лекційне заняття 7

Тема: Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права. Тлумачення норм права як стадія правозастосування

1. Стадії застосування норм права.
2. Основні вимоги до застосування норм права.
3. Ефективність правозастосування.
4. Гарантії правильного застосування норм права та їх види.
5. Юридичний механізм впровадження режиму законності у правозастосовну діяльність.
6. Загальна характеристика та значення тлумачення норм права.
7. Способи тлумачення норм права.
8. Тлумачення норм права за обсягом
9. Види тлумачення норм права за суб'єктами (юридичною силою) та об'єктами.
10. Функції тлумачення та акти тлумачення норм права.

Лекційне заняття 8

Тема: Юридична аргументація

1. Генеза теорії юридичної аргументації.
2. Поняття, моделі та види юридичної аргументації.
3. Поняття та особливості судової аргументації.
4. Правила юридичної аргументації під час правозастосування.

Лекційне заняття 9

Тема: Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин. Проблеми правозастосування

1. Акти застосування норм права.
2. Поняття, ознаки та види адміністративних актів.
3. Особливості правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві.

	- Юридична техніка правозастосовних актів. - Прогалини в законодавстві та шляхи їх усунення та подолання. - Юридичні колізії та способі їх подолання. - Правозастосовна помилка: поняття та види. Лекційне заняття 10 Тема: Особливості застосування норм міжнародного та європейського права - Імплементативні механізми застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України. - Форми реалізації норм міжнародного права. - Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів та їх застосування українськими судами. - Місце у внутрішньому правопорядку України загальновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права та їх застосування українськими судами. - Формування моделі взаємодії міжнародного та внутрішнього права і практика українських судів.
Семінарські заняття	Семінарське заняття 1 Тема: Правове регулювання суспільних відносин і нормотворення <i><u>Питання для усного опитування та дискусії</u></i> - Правове регулювання суспільних відносин як вид соціального регулювання. - Поняття правового регулювання та його межі. - Співвідношення поняття «правове регулювання суспільних відносин» з поняттям «нормотворення». - Правове нормотворення як вид юридичної діяльності. - Нормотворчий процес. - Стадії нормотворення. - Лобіювання та публічні консультації у правотворчому процесі. <i><u>Аудиторна письмова робота</u></i> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття. Семінарське заняття 2 Тема: Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права в Україні <i><u>Питання для усного опитування та дискусії</u></i> - Поняття та ознаки нормативно-правових актів. - Юридична сила нормативно-правових актів. - Види нормативно-правових актів. - Закони та підзаконні нормативно-правові акти. - Чинність та дія нормативно-правових актів. - Система нормативно-правових актів: зміст та ієрархія. - Поняття та види юридичної техніки. - Нормотворча техніка, її форми. - Правові положення та їх види. <i><u>Аудиторна письмова робота</u></i> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 3

Тема: Експертиза нормативно-правових актів. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття експертизи нормативно-правових актів, її види.
2. Правова експертиза нормативно-правових актів.
3. Експертиза нормативно-правових актів на відповідність. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
4. Гендерно-правова експертиза нормативно-правових актів.
5. Поняття адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
6. Пріоритетні сфери та порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 4

Тема: Законодавчий процес

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, принципи та стадії законодавчого процесу. Порядок здійснення права законодавчої ініціативи.
2. Попередній розгляд та експертиза законопроектів. Розгляд законопроектів в першому, другому та третьому читаннях.
3. Порядок направлення прийнятих законів на підпис главі держави та процедура подолання президентського вето. Порядок підписання та оприлюднення нормативно-правових актів.
4. Введення закону в дію: проблеми правового регулювання.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 5

Тема: Підзаконне нормотворення

1. Підзаконне нормотворення Верховної Ради України.
2. Підзаконне нормотворення Президента України.
3. Підзаконне нормотворення Кабінету Міністрів України.
4. Нормотворення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (відомче нормотворення).
5. Нормотворення місцевих органів виконавчої влади.
6. Нормотворення органів місцевого самоврядування (муніципальне нормотворення).
7. Корпоративне нормотворення підприємств, установ, організацій.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 6

Тема: Правозастосування як особлива форма реалізації права

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації права.
2. Поняття, ознаки та функції застосування норм права.
3. Сутність та особливості механізму застосування норм права.
4. Підстави та форми застосування норм права.
5. Адміністративна процедура.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 7

Тема: Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права. Тлумачення норм права як стадія правозастосування

Питання для усного опитування та дискусії

1. Стадії застосування норм права.
2. Основні вимоги до застосування норм права.
3. Ефективність правозастосування.
4. Гарантії правильного застосування норм права та їх види.
5. Юридичний механізм впровадження режиму законності у правозастосовну діяльність.
6. Загальна характеристика та значення тлумачення норм права.
7. Способи тлумачення норм права.
8. Тлумачення норм права за обсягом
9. Види тлумачення норм права за суб'єктами (юридичною силою) та об'єктами.
10. Функції тлумачення та акти тлумачення норм права.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 8

Тема: Юридична аргументація

Питання для усного опитування та дискусії

1. Генеза теорії юридичної аргументації.
2. Поняття, моделі та види юридичної аргументації.
3. Поняття та особливості судової аргументації.
4. Правила юридичної аргументації під час правозастосування.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 9

Тема: Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин. Проблеми правозастосування

Питання для усного опитування та дискусії

1. Акти застосування норм права.
2. Поняття, ознаки та види адміністративних актів
3. Особливості правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві.
4. Юридична техніка правозастосовних актів.
5. Прогалини в законодавстві та шляхи їх усунення та подолання.
6. Юридичні колізії та способи їх подолання.
7. Правозастосовна помилка: поняття та види.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 10

Тема: Особливості застосування норм міжнародного та європейського права

Питання для усного опитування та дискусії

1. Імплементційні механізми застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України.
2. Форми реалізації норм міжнародного права.
3. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів та їх

	застосування українськими судами. 4. Місце у внутрішньому правопорядку України загальновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права та їх застосування українськими судами. 5. Формування моделі взаємодії міжнародного та внутрішнього права і практика українських судів. <u>Аудиторна письмова робота</u> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.
Самостійна робота студентів	Бали за самостійну роботу можна здобути такими шляхами: 1) виконати індивідуальне завдання у формі науково-дослідної роботи на тему, погоджену із викладачем; 2) за результатами неформальної освіти. Орієнтовний перелік тем науково-дослідної роботи 1. Види законодавчих актів за значенням і місцем у системі законодавства. 2. Конституційні закони, звичайні закони та субститутні законодавчі акти (акти делегованого законодавства) в Україні. 3. Види підзаконних нормативно-правових актів за суб'єктами нормотворчості. 4. Співвідношення понять «чинність» та «дія» нормативноправових актів. 5. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб. 6. Система нормативно-правових актів в Україні: склад та ієрархія. 7. Експертиза нормативно-правових актів, її види. 8. Термінологія нормативно-правових актів. 9. Співвідношення юридичної норми та статті нормативноправового акта. 10. Юридична конструкція. 11. Правові положення та їх види. 12. Прийоми визначення понять через перерахування та через рід і видову відмінність. 13. Прийом нормотворчої техніки класифікації понять. 14. Прийом нормотворчої техніки «підміна понять». 15. Використання оціночних понять. 16. Юридичні презумпції та фікції. 17. Прийоми встановлення зв'язків між правовими положеннями. 18. Правове регулювання вимог нормотворчої техніки. 19. «Широкі» та «вузькі» розуміння законодавчого процесу. 20. Підготовка проекту законодавчого акту. 21. Концепція проекту законодавчого акту. 22. Особливості структури законодавчого акту. 23. Основні стадії законодавчого процесу. 24. Поняття промудрації закону. 25. Право вето. 26. Співвідношення понять «оприлюднення» та «опублікування» законодавчого акту. 27. Види законодавчого процесу. 28. Прийняття законодавчих актів всеукраїнським референдумом. 29. Особливості прийняття конституційних законів. 30. Особливості змісту, структури та порядку прийняття законів про ратифікацію (денонсацію) міжнародних договорів. 31. Особливості змісту та структури законів про внесення змін до

	законодавчих актів. 32. Особливості змісту, структури та порядку прийняття кодифікаційних законодавчих актів. 33. Підзаконна нормотворчість Верховної Ради України. 34. Підзаконне нормотворення Президента України. Інститут контрасигнації. 35. Нормотворча діяльність Кабінету Міністрів України. 36. Правила підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України. Структура постанови Кабінету Міністрів України. 37. Нормотворення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. 38. Нормотворення місцевих органів виконавчої влади. 39. Правила підготовки відомчих нормативно-правових актів, що підлягають державній реєстрації. 40. Державна реєстрація нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади. 41. Скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади. 42. Нормотворення органів місцевого самоврядування. 43. Місцевий референдум. 44. Нормотворення об'єднань громадян. 45. Корпоративна нормотворення. 46. Установчі документи суб'єкта господарювання. 47. Нормотворення трудових колективів (державних і комерційних підприємств, установ, організацій). 48. Організаційно-правові засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. 49. Пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. 50. Порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. 51. Правозастосування як особлива форма реалізації права. 52. Стадії застосування норм права. вимоги щодо правильного застосування норм права. 53. Поняття та структура механізму правозастосування. 54. Випадки застосування норм права. 55. Тлумачення норм права як стадія правозастосування. 56. Юридична аргументація. 57. Правозастосування як особлива форма реалізації права. 58. Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів. 59. Проблеми правозастосування. 60. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права. 61. Реалізація норм права як важлива стадія правового регулювання суспільних відносин. 62. Суб'єкти правозастосування: теоретико-правова характеристика. 63. Теоретичний аналіз підстав застосування норм права (на прикладах окремих галузей вітчизняного права). 64. Органи місцевого самоврядування як уповноважені суб'єкти правозастосування. 65. Особливості застосування норм права в діяльності судових органів. 66. Напрями підвищення ефективності правозастосовної діяльності. 67. Єдність соціальних і юридичних гарантій правильного
--	---

	застосування права. 68. Процесуальні засоби забезпечення прав і свобод громадян як гарантія правильного правозастосування. 69. Значення правосвідомості в забезпеченні законності правозастосування. 70. Юридична кваліфікація як стадія застосування норм права. 71. Роль доктринального тлумачення норм права. 72. Неофіційне тлумачення норм права. 73. Правозастосовне тлумачення норм права. 74. Місце та роль тлумачення норм права у правовому регулюванні. 75. Цільовий (телеологічний) спосіб тлумачення норм права. 76. Історичний спосіб тлумачення норм права. 77. Типи юридичної аргументації. 78. Мова права як підґрунтя юридичної аргументації. 79. Юридична техніка правоінтерпретаційних актів. 80. Структура правозастосовних актів: загальна характеристика. 81. Особливості юридичної техніки правозастосовних актів. 82. Юридична аргументація Європейського суду з прав людини. 83. Місце та роль актів застосування права в системі правових актів. 84. Класифікація правозастосовних актів. 85. Функції правозастосовних актів. 86. Способи подолання прогалин у законодавстві України. 87. Юридична мова правозастосовних актів. 88. Основні підходи до визначення юридичної техніки та її видів. 89. Причини появи юридичних колізій у праві. 90. Колізія як правове явище. 91. Прогалини в законодавстві. 92. Співвідношення конкуренції в праві та юридичних колізій. 93. Причини виникнення правозастосовних помилок. 94. Поняття та ознаки субсидіарного застосування норм права. 95. Види правозастосовних помилок. 96. Роль міжнародних організацій у забезпеченні належного рівня правозастосування. 97. Відповідальність за невиконання норм міжнародного права. 98. Імплементация норм міжнародного права у внутрішньодержавне право України: способи реалізації. 99. Сучасний стан і проблемні аспекти практики застосування норм міжнародного права судами України. 100. Особливості природи міжнародних зобов'язань ergo omnes.
--	--

Політика та контроль

Політика щодо дедлайнів та здобуття балів за пропущені заняття	Перескладання лекцій та семінарських занять відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Перескладання лекції: виконання презентації по питаннях теми пропущеної лекції. Перескладання семінарського заняття: усне опитування по питаннях пропущеного семінару та проходження тестування.
Підсумковий контроль	Питання для підготовки до підсумкового контролю 1. Правове регулювання суспільних відносин як вид соціального регулювання: загальна характеристика. 2. Співвідношення юридичних норм з іншими видами соціальних норм

	(нормами моралі, звичаями, релігійними нормами, корпоративними норми). 3. Соціальні та технічні норми: їх поняття та співвідношення. 4. Нормотворча діяльність як перша стадія правового регулювання суспільних відносин: поняття, ознаки, принципи, функції, види, суб'єкти та результат. 5. Поняття нормотворчого процесу та його стадії. 6. Поняття, ознаки та види нормативно-правових актів. 7. Відмінність нормативно-правових актів від інших видів правових актів. 8. Система законодавства: поняття та структура. 9. Різні підходи до визначення поняття “законодавство”. 10. Чинність та дія нормативно-правових актів: співвідношення понять. 11. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб. 12. Нормотворча техніка: поняття, види та форми. 13. Основні мовні вимоги та логічні вимоги до текстів нормативно-правових актів. 14. Правове регулювання нормотворчої техніки. 15. Поняття та основні види експертизи проектів нормативно-правових актів. 16. Правове регулювання та особливості різних видів експертизи проектів нормативно-правових актів. 17. Експертиза нормативно-правових актів на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. 18. Гендерно-правова експертиза нормативно-правових актів. 19. Загальна характеристика адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. 20. Особливості розгляду законопроектів та проектів та інших нормативно-правових актів, що належать за предметом правового регулювання до сфер правовідносин які регулюються правом Європейського Союзу. 21. Поняття та стадії законодавчого процесу. 22. Прийняття законів на всеукраїнському референдумі. 23. Особливості прийняття законів про внесення змін до Конституції України. 24. Особливості прийняття законів про Державний бюджет України. 25. Особливості прийняття законів про ратифікацію (денонсацію) міжнародних договорів. 26. Особливості прийняття законів про внесення змін до законодавчих актів, кодекси. 27. Підзаконне нормотворення Верховної Ради України. 28. Нормотворення Президента України. 29. Нормотворення органів виконавчої влади. 30. Нормотворення органів місцевого самоврядування (муніципальне нормотворення). 31. Корпоративне нормотворення підприємств, установ, організацій. 32. Соціальне призначення правозастосовної діяльності, її місце та роль у правовій системі. 33. Поняття, ознаки та види форм реалізації права. 34. Поняття, ознаки та функції застосування норм права. 35. Сутність та особливості механізму застосування норм права. 36. Підстави та форми застосування норм права. 37. Основні вимоги до застосування норм права. 38. Ефективність правозастосування. 39. Гарантії правильного застосування норм права та їх види. 40. Юридичний механізм впровадження режиму законності у
--	--

	правозастосовну діяльність. 41. Загальна характеристика та способи тлумачення норм права. 42. Види тлумачення норм права за суб'єктами (юридичною силою) та об'єктами. 43. Функції тлумачення та акти тлумачення норм права. 44. Генеза теорії юридичної аргументації. 45. Поняття, моделі та види юридичної аргументації. 46. Поняття та особливості судової аргументації. 47. Правила юридичної аргументації під час правозастосування. 48. Акти застосування норм права. 49. Особливості правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві. 50. Юридична техніка правозастосовних актів. 51. Прогалини в законодавстві та шляхи їх усунення та подолання. 52. Юридичні колізії та способи їх подолання. 53. Правозастосовна помилка: поняття та види. 54. Імплементативні механізми застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України. 55. Форми реалізації норм міжнародного права. 56. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів та їх застосування українськими судами. 57. Місце у внутрішньому правопорядку України загальновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права та їх застосування українськими судами. 58. Формування моделі взаємодії міжнародного та внутрішнього права і практика українських судів. 59. Поняття та загальна характеристика нормотворення. 60. Поняття та загальна характеристика правозастосування.
Критерії оцінювання	Оцінювання здійснюється відповідно до Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми: <pre> graph TD A[Вивчення навчальної дисципліни 100 балів] --> B[Очна денна, вечірня форма навчання] A --> C[Заочна дистанційна форма навчання] B --> B1[до 10 балів – за результатами навчання під час лекцій] B --> B2[до 30 балів – за результатами навчання під час семінарських практичних, лабораторних занять] B --> B3[до 20 балів – за результатами самостійної роботи] C --> C1[до 5 балів – за результатами навчання під час лекцій] C --> C2[до 25 балів – за результатами навчання під час семінарських практичних, лабораторних занять] C --> C3[до 30 балів – за результатами самостійної роботи] B1 --> D[до 40 балів – за результатами складання семестрового контролю] B2 --> D B3 --> D C1 --> D C2 --> D C3 --> D </pre>

	Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі усного екзамену. У випадку необхідності проведення екзамену онлайн, він проводиться у формі тестування із застосуванням комп'ютерних технологій в режимі реального часу. До семестрового контролю допускаються здобувачі освіти, які до дати завершення теоретичного навчання у відповідному семестрі накопичили за поточний контроль не менше 36 балів. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни обчислюється шляхом додавання набраних здобувачем вищої освіти балів з поточного та семестрового контролю. За умови, якщо здобувач вищої освіти накопичив за поточний контроль 20-35 балів він допускається до складання екзамену створений деканом факультету комісії. Якщо здобувач вищої освіти до дати завершення теоретичного навчання у відповідному семестрі накопичив за поточний контроль менше 20 балів, йому у відомості виставляється підсумкова оцінка «F» і такий здобувач має право на повторне вивчення відповідної навчальної дисципліни.
Можливість визнання результатів неформальної освіти	Результати неформальної освіти здобувача (участь у вебінарах, курсах, круглих столах, інших заходах за тематикою пов'язаною із вивченням навчальної дисципліни) можуть бути визнані у порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (https://cutt.ly/Ee8mmyUb). Результати неформальної освіти здобувача можуть бути визнані шляхом повного або часткового зарахування балів за самостійну роботу.
Політика академічної доброчесності	Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету (https://surl.li/eqbtoy) Кодекс академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/5rMH6Rjj). Положення про систему запобігання академічному плагиату в академічних та наукових текстах у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/8rMH7UJZ)
Політика врегулювання конфліктів	Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://surl.li/xddcxm). Процедура звернення з апеляцією на результати підсумкового контролю передбачена п. 3.8.8 Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0).
Зворотній зв'язок	1. Під час аудиторних занять, консультацій. 2. За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань студентів, що проводяться в університеті. 3. На корпоративну електронну пошту decan_uf@univer.km.ua

РОЗРОБНИКИ

професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор юридичних наук, професор **Ігор САМСІН**

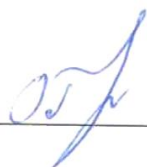
професор кафедри теорії та історії держави і права, доктор юридичних наук, професор **Віктор САВЕНКО**

завідувачка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидатка юридичних наук, доцентка **Олена ГАЛУС**

СХВАЛЕНО

рішення кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
від 17 червня 2026 року, протокол № 13.

**Завідувачка кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права**

Олена ГАЛУС

**Погоджено
Гарант освітньої програми**

Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Обліковий обсяг – 1 ум.др.арк.